

سیر تطور زبان کردی و مجموعه زبان‌های ایرانی

نویسنده: دکتر کوردستان موکریانی
مترجم: مصطفی ایلخانی‌زاده

مرکز پژوهش و سنجش افکار صدای س...

موکریانی، کوردستان
سه رده‌مائی زمانی کردی و کومله زمانی نیرانی. فارسی
سیر تطور زبان کردی و مجموعه زبان‌های ایرانی/ نویسنده کوردستان موکریانی؛ مترجم مصطفی ایلخانی‌زاده
تهران: صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش و سنجش افکار، ۱۳۹۴
۱۳۶ ص

۹۷۸-۹۶۴-۷۳۷۸-۴۳-۷
زبان‌های ایرانی - تاریخ - کردی
ایلخانی‌زاده، مصطفی، ۱۳۲۴ -، مترجم
صداوسیما جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهش و سنجش افکار
۱۳۹۳ ۹۰۴۱ م ۸ / PIR ۴۲

۴۶۰/۰۰۹

۳۶۶ ۹۹

سیر تطور زبان کردی و مجموعه زبان‌های ایرانی

نویسنده: دکتر کوردستان موکریانی

مترجم: مصطفی ایلخانی‌زاده

ویراستار: سید زریسنفی

طراح: سید الهام جلالی

صفحه‌آرا: فریبا بازمجیدی

چاپ اول: ۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰/۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: ترام اسکنر

کلیه حقوق این اثر متعلق به مرکز پژوهش و سنجش افکار است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۳۷۸-۴۳-۷

تهران، خیابان ولیعصر، خیابان هتل استقلال، ساختمان اداری جام جم، طبقه دوم،

مرکز پژوهش و سنجش افکار صداوسیما جمهوری اسلامی ایران

تلفن و نمابر: ۲۲۰۱۳۵۸۵

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار.....
۱۳	مقدمه.....
۱۶	جایگاه زبان کردی در میان مجموعه زبان‌های ایرانی.....
۱۹	جایگاه زبان ایرانی در میان خانواده زبان‌های هند و اروپایی.....
۲۱	پراکنده شدن اقوام آریایی زبان.....
۲۴	طوایف ماد.....
۲۷	قوم سَکِسی (سکا).....
۲۸	طوایف فارس.....
۲۸	زبان‌های کردستان دوره‌های کهن: «خَر» و «آرارتو».....
۳۸	زبان ایرانی عصر باستان.....
۳۹	زبان اوستایی.....
۴۸	زبان فارسی باستان.....
۵۶	ارتباط میان زبان‌های ایرانی عصر باستان.....
۵۹	زبان‌های ایرانی میانه.....
۶۱	زبان پرسو.....
۶۵	زبان فارسی میانه (پارسیک).....
۶۹	زبان مادی (کردی) میانه.....
۷۵	زبان سَکِسی (سکایی) یا ختنی.....
۷۸	زبان سغدی.....

۸۰	زبان باختری
۸۲	زبان خوارزمی
۸۳	ارتباط میان زبان‌های ایرانی دوران میانه
۸۶	زبان‌های ایرانی جدید و معاصر
۸۸	زبان فارسی جدید
۹۰	زبان فارسی معاصر
۹۲	زبان تاجیکی
۹۵	زبان تاتی
۹۷	زبان کرمانی
۱۰۳	زبان بلوچی
۱۰۵	زبان طالشی
۱۰۷	گویش گیلی (گیلکی)
۱۰۸	گویش مازندرانی
۱۰۹	گویش اورموری
۱۰۹	گویش پاراجی
۱۱۰	مجموعه لهجه‌های مرکزی ایران
۱۱۱	زبان اُستینی (اُستیایی)
۱۱۳	زبان یاگنوبی (یغنابی)
۱۱۴	زبان افغانی
۱۱۶	زبان مونجانی و دیالکت ایدگ
۱۱۶	زبان‌های پامیری
۱۱۶	زبان شگنان - روشن

- زبان یازگلی..... ۱۱۸
- زبان ایشکاشی..... ۱۱۹
- زبان واخانی..... ۱۲۰
- تاریخ تقسیم‌بندی دیالکتولوژی (لهجه‌شناسی)..... ۱۲۱
- زبان‌های ایرانی عصر جدید..... ۱۲۱
- زبان‌های ایرانی غربی..... ۱۲۲
- ارتباط دیالکتولوژی در میان زبان‌های ایرانی..... ۱۲۳
- زبان‌های ایرانی شرقی..... ۱۲۴
- تعدادی نشانه‌های صوتی در میان مجموعه زبان‌های ایرانی..... ۱۲۶
- منابع..... ۱۲۹

پیشگفتار

ایران به لحاظ فرهنگی، مذهبی، قومی و زبانی، کشوری متنوع است. این گوناگونی به نظر می‌رسد، نوعی آسیب و چالش محسوب می‌شود، اما به باور بسیاری از صاحب‌نظران، نوعی فرصت است و زیبایی ایران به رنگارنگی آن است، نه به یکدستی‌اش. اما آنچه وحدت سرزمینی و تداوم هویتی و سیاسی کشورمان ایران را طی قرن‌های گذشته با وجود همه تاخت و تازهای خارجی و تنوع و گوناگونی‌اش، حفظ و تضمین کرده، سرزمین، دین، تاریخ، میراث فرهنگی و تاریخ مشترک است. طی این یکصد سال گذشته نیز برخی جریان‌های قومی و اگرچه کشورهای خارجی تلاش کرده‌اند تا با تمسک به ایده ناسیونالیسم قومی و برجسته کردن هویت قومی و زبانی اقوام ایرانی در مقابل زبان خارجی و هویت ملی‌شان، وحدت و یکپارچگی ملی کشور را مخدوش کنند که راه به جایی نبرده‌اند. دلیل آن هم روشن است: مؤلفه‌ها و رشته‌های پیونددهنده اقوام ایرانی به هویت ملی‌شان، متنوع، مستحکم و به لحاظ تاریخی ریشه‌دار است؛ همه اقوام ایرانی، با وجود آداب، رسوم، زبان و مناسک گوناگونشان، ایرانی هستند.

یکی از این اقوام اصیل ایرانی، کردها هستند که در استان‌های کردستان، کرمانشاه، ایلام، آذربایجان غربی و شرقی سکونت دارند و به زبان کردی سخن می‌گویند. آن گونه که در این کتاب می‌خوانیم، کردها جزو اقوام اصیل ایرانی به شمار می‌روند و زبان کردی که در هزاره پیش از میلاد در ایران شکل گرفته است، یکی از زبان‌های شمال غربی مجموعه زبان‌های ایرانی حساب می‌شود. این کتاب نیز به شکل مستند و مستدل و با زبانی ساده و روان، از رهگذار مطالعه تطبیقی، به بررسی سیر تحول، تکامل و تغییر زبان کردی و نسبت آن با زبان‌های اقوام ایرانی می‌پردازد و نشان می‌دهد که هویت زبانی و فرهنگی کردها، در مقابل هویت ایرانی قرار ندارد.

شناخت علمی و پژوهشی در زمینه آداب، رسوم، زبان و گذشته تاریخی اقوام ایرانی به چند دلیل لازم و ضروری است:

الف) تاکنون پژوهش‌های علمی در این زمینه مستند و مستدل اندکی در حوزه اقوام ایرانی انجام گرفته است.

ب) تنوع فرهنگی، زبانی و قومی موجود در ایران نوعی میراث تاریخی و سرمایه اجتماعی است؛ توان و قدرت آینده ما نیز در گسترش فرهنگ و زبانی، که در حفظ و تداوم آن بویژه بهره‌گیری از ظرفیت اقوام در اعتلای ایران اسلامی است. همان‌گونه که حفظ آثار تاریخی و باستانی ارزش و مسئولیت ملی به شمار می‌رود، پاسداری از آداب، رسوم و سوغ فرهنگی کشورمان به‌عنوان میراث گرانبهای معنوی، رسالتی ملی است.

ج) هر سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مناسب، تنها با مطالعه و پژوهش علمی امکان‌پذیر است و این مسئله در خصوص اقوام و میراث فرهنگی

اقوام ایرانی نیز صدق می‌کند. از همین‌رو لازم است دست‌اندرکاران رسانه، برنامه‌سازان، تولیدکنندگان و مجریان رسانه ملی، از گذشته تاریخ کشورمان و سرگذشت اقوام سرزمینشان آگاهی داشته باشند.

د) مطالعه علمی تاریخ کشورمان کمک خواهد کرد تا ما از برخی پيشداوری‌های نادرست که نسبت به هموعان و اقوام ایرانی خود داریم، دوری کنیم.

ه) مقابله با جریان‌های واگرای قومی و توطئه دشمنان خارجی که بر طبل اختلاف‌های قومی می‌کوبند، نیازمند آگاهی تاریخی از گذشته کشورمان است.

مرکز پژوهش و سنجش نگار صداسیما با توجه به ویژگی‌های پیشگفته و کم بودن پژوهش‌های علمی در خصوص گذشته اقوام ایرانی، بویژه زبان‌های موجود در ایران، اقدام به ترجمه و چاپ این اثر کرده و امیدوار است مورد استفاده علاقه‌مندان به این حوزه و دست‌اندرکاران رسانه ملی قرار گیرد.

مرکز پژوهش و سنجش نگار صداسیما